

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO VYCHOVÁNÍ.

Obrázky Svatých pomůckou výchovy umělecké.

Napsal dr. *Jos. Kachník.*

O umělecké výchově mnoho se u nás napsalo, mnoho namluvilo. Kdo všimnul si posvátných obrázků, jež naše děti v knížkách modlitebních nosí, jež darem od rodičů a příbuzných již v nejtělejší mládí dostávají, na něž v životě svém nejvíce nazírají? A přece jest to pomůcka výchovy umělecké nejúčinnější.

Pozorujte malé děťátko ještě v peřince, když drží obrázek v ruce. Prohlíží jej a upřeně na vše se dívá. Oko jeho jiskří, záliba se budí. Konečně přitiskne obrázek ke rtům, políbí jej. Aesthetická záliba dosáhla nejvyššího stupně, krasocit dostoupil vrcholu, a co v duši se zrodilo, na venek se projevilo.

Nejinak jest u dětí školních. Pozorujte je, když si navzájem obrázky ukazují. Celá jejich duše jest při tom. Zájem jest takový, že ničeho nepozorují, i když za nimi stojíte. Odkud to? Jest to pestrost barev, jsou to výrazné rysy barvotisku, jež duši tak vábí?

Porovnejme nazírání toto s nazíráním dětí na knížku obrázkovou, již se jim třeba novoročním dárkem dostalo. Ze zvědavosti rychle otevrou knížku a list za listem prohlížejí; zvířátka, výjevy ze života dítek a z přírody je poutají. Ale toho zvláštního lesku a jiskření očí nespatříte. Není tu ani oné vážnosti a opravdovosti, s jakou zahloubávají se do nazírání na obrázky posvátné. A což hlavního, sotva si dvakráte knížku obrázkovou prohledly, již se po ní neshánějí, odkládají ji někam, kde klidně odpočívá, aneb bez bolesti někomu ji darují. Jak jináče jest s obrázky posvátnými! Stokrát třeba již je viděly, ale přece zase k nim se vracejí a se zálibou je pozorují.

Rozluštěn tu způsobem jednoduchým a jasným problém dvojího pojímání aesthetického, o němž aesthetikové z povolání tolik již se napřeli. Na duši dítěte působí při nazírání na obrázky posvátné více krásno obsahové, při nazírání na obrázky profanní více krásno formové. Nepotřebujete dítěti široce vysvětlovati činy a ctnosti světce, jehož obrázek představuje, jen mu řekněte, že to svatý, miláček Boží, a ono samoděčně s celým zájmem ponoří se v jeho nazírání. Důkaz to, jak mocný je sklon duše lidské k citům náboženským, a to od útlého mládí, tedy od přirozenosti; důkaz nezvratný, že žádný cit nedovede ihned zcela sobě podrobiti ostatní oblasti duševního života tak lehce, jako

cit náboženský. Kdyby se to uznávalo a položen byl cit náboženský základem výchovy a vzdělání, oč lépe by se výchova rozumu a vůle dařila!

Při nazírání na obraz profanní vábí dítě forma smyslová, pestrost aneb soulad barev, úměrnost aneb i neúměrnost tvarů, znetvořeniny a abnormity. Obsah je tolik nepoutá, neboť jest mu jednak všedním, jednak není v duši jeho představ zájmových, k nimž by obsah obrazu připnul. Dojmy však pouze smyslové nedovedou trvale upoutati. Opětovnými dojmy na nervstvo oční se totiž energie vnímavosti zmenšuje a konečně odpor se budí. Každý učitel ví ze zkušenosti, kolik námahy potřeba, aby při názorném vyučování, ukazuje obraz profanní, jakýs takýs zájem aesthetický či umělecký v dítkách vzbudil. Vysvětluje se úměrnost a ladnost zobrazení postavy v celku, vysvětluje držení těla, útvar a záhyby šatu v jednotlivostech; probírají se části malby neb kresby po sobě, a to: forma hlavy, čela, výraz tváře, jemnost a propracovanost končetin, poměr částí těla navzájem. Zobrazen-li výjev slavnostní neb válečný, vysvětluje se seskupení osob, vytkne se osoba vynikající, po té přejde se ku charakteristice jednotlivých postav; je-li to výjev z přírody, upozorní se na harmonii a rozdělení scenerie, na hru barev, na náladu, již obraz v celku budí. Novota dítky zajímá, ale zájem zůstává po většině jen formovým. Snad vyskytnou se žáci, kteří jmou se obraz kreslit, ale aby pohled na obraz a jeho ocenění působilo na jejich aesthetický vkus co do souměrnosti a uspořádanosti vnitřního chtění a zevnějšího konání, zřídka se přihází. Veškeren proces jest vnímáním zevnějším, jež působí na obrazotvornost a sílu tvořivou, nikoli ale na vůli. Jest to prostě umělecké vyučování, nikoli ale umělecká výchova. Při umělecké výchově musí vycházeti zájem ze vnitřku, z obsahu idey, již obraz představuje; tento pak musí býti mravně ušlechťující a upoutati duši dítěte dříve, než na obraz nazírá.

To plně děje se u nazírání dítek na obrazy Svatých. Duše jejich, o níž dí Tertullian, že jest přirozeností svou křesťanskou, pojala již napřed krásno obsahové, jež tkví v tom, že život Svatých jeví se býti souladným a vznešeným soujmem všech vlastností, které člověka bytostí nejvyšší, nejdokonalejší, nejlepší a nejkrásnější milým činí. I probíhají představy tyto při pohlížení na obraz duši dítěte a zaujímají všechny její síly. Rozum obrazivostí podporován patří živě na zbožnost, čistotu, spravedlnost, obětavost, statečnost, trpělivost, velkomyslnost, dobročinnost, učenost a pokoru světcovu, po té pak uznáváje šlechtnost a prozíraje krásu těchto vlastností, vábí, podporován citem, vůli, aby vzbudila chtění, napodobiti světce v jeho dokonalosti. Tak jsou v dítěti při nazírání na obraz všechny síly upoutány a soustřeďují se na vůli, jež vedena jest k tomu, aby krásno chtěla, konala a na sílu tvořivou působila, by také zevně krásno znázorniti se snažila. Toť výchova aesthetická a umělecká! Každá zajisté výchova musí působiti na vůli a musí proto od obsahu krásna vycházeti. Předmětem ale vůle jest mravní dobro. Proto nemohou moderní zastancové umělecké výchovy o žádné výchově mluvit, leč by skutečně vycházeli od obsahu krásna, mravního dobra, jež nemůže býti, leč nábožensko-mravní. Herbartovské formové pojednávání a vnímání děl uměleckých jest a zůstane vždy jen vyučováním a učením se, nebude ale nikdy pravou výchovou, leč by kdo dráždění smyslové a smyslnosti za výchovu pokládal.

Není ovšem při vnímání krásna obsahového forma zevnější věcí lhostejnou. Čím více vyjádřeno v postavě svatého neb světice vnitřní jejich smýšlení, jejich život, jejich ctnosti, tím více sesiluje se pronikání krásna obsahového a nabádá se vůle ku krásnému chtění a konání. Proto musí učitel na tuto shodu krásna formového s obsahovým příležitostně, kdy se

dítky samoděčně v nazírání na obrázky ponořují, v jednotlivostech upozorniti. Dítky samy ať vypovídají, byvše k tomu nenuceně vybídnuty, co duše jejich cítí, když na obrázky patří. Ovšem musejí obrázky býti takové, aby forma zevnější byla úměrna, vznešenosti a obsahové kráse osoby neb výjevu, jež představují. A tu ovšem mnoho jest ještě nedostatků. Budiž upozorněno na kolekci obrázků svatých patronů českých od Viktora Foerstra, jež vydal p. Karel Šimek v Č. Budějovicích. Není to ještě dílo dokonalé jakého bychom si pro mládež naši přáli. Ale přece zobrazen tu sv. Václav, sv. Cyrill a Methoděj, sv. Prokop, sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký, sv. Vít, sv. Ludmila, sv. Anežka česká a sv. Hedvíka způsobem, který jest jak co do harmonie barev, držení těla, útvaru rouch, tak i co do ideálního pojetí úměren životu těchto svatých a světic. Snad přispěje tento článek k tomu, aby v zájmu naší mládeže i této důležité pomůcce vychovatelské účinná pozornost byla věnována.

Literatura pro mládež.

Dle St. Karpowicze podává B. Jasnov.

(Pokračování.)

II.

Jaké stanovisko zaujímá literatura pro mládež v písemnictví vůbec? Obsah a účel literatury.

Chceme-li mluvit o podstatě, vlastnostech a úkolech literatury pro mládež, musíme ji srovnati s literaturou vůbec, berouce v úvahu určení první i nejdůležitější snahy druhé. Že literatura pro mládež má svým obsahem a úkolem odpovídati literatuře povšechné jest zřejmo; neboť všeobecně uznáno, že na příklad arithmetika uložená k užívání mládeži, není něčím odlišným od vědy té vůbec; školní botanika, zeměpis a jiné úlomky vědy obsažené v knihách pro mládež liší se od všeobecné literatury oněch předmětů hlavně zmenšeným oborem, obsažností, přístupností a nedostatkem filosofického pojetí věci, což již tvoří vadu obyčejných našich příruček.

Odpovídají-li tedy jednotlivá díla naučná, psaná pro mládež od znalců předmětu i paedagogů, skoro úplně svým příslušným vědám nebo k tomu aspoň směřují, nemáme nejmenšího důvodu domýšleti se, že by se našla taková částka lidské vědy, která by v úpravě pro nejmladší čtenáře přestala býti tím, čím jest pro dospělé.

Jsou, jest pravda, zjevy, jichž předčasné poznávání uvádí do bludu nebo rozněcuje v nedozrálých a nespoutaných ještě instinktech přílišné nebo nepřiměřené žádosti; tak na příklad odkrytí mnohých temných stran společenského života před nepřipraveným duchem může způsobiti netoliko bludné o něm ponětí, ale může probuditi také docela nepřiměřené city pomsty a nechuti ke světu, nebo učiniti z něho člověka-vlka. Zapletené theorie ekonomické, složité názory z oboru filosofie, ačkoli zdánlivě srozumitelné,

způsobují zmatek v pojmech každého nedosti vzdělaného člověka a přivádějí jej nejednou na bezcestí. Problém lásky muže a ženy, ať jest prodáván způsobem vědeckým, ať poetickým, jakmile jen nepoučuje mládež výlučně o tom, čeho jest jí třeba vědět v jisté době rozvoje, nýbrž podává látku k předčasným a tedy pro ducha i tělo škodlivým myšlénkám a žádostem, náleží rovněž k otázkám, které nutno s velikou obezřelostí luštiti před čtenářem.

Z těch příkladů vidíme, že jsou mnohá temata často nevhodná nejen pro děti, nýbrž i pro starší mládež i pro úplně dospělé, nejsou-li náležitě připraveni, aby si je mohli přisvojiti. Musí se tedy pomíjeti některé otázky v četbě určené pro mladé čtenáře, podobně jako to činí i nejzkušenější učenci, když případnou na předmět, vyžadující počátečních, předběžných studií ale tvořiti nějaká zvláštní temata pro děti, neznámá i v písemnictví všeobecném, nebo překrucovati fakta, vyráběti pro ně theorie, aby se zastřela pravda, toho v zájmu vychovatelském nelze trpěti. V celé literatuře, od abecedy až k systému filosofie, má býti jednota ve snahách, shoda s pravdou a přiměřeně k rozvoji čtenáře stupňovaná trvalost. V tom případě není potřeba ani fabrikovati zvláštní oddíl knih pro mládež, ani v její četbě vyhýbat se dílům určeným pro všechny, jakmile jen to dovolují ohledy paedagogické.

Jako knihy mathematické nebo přírodopisné pro mládež mají za úkol připraviti chovance k tomu, aby během času mohl poznati ty předměty ve skutečnosti za pomoci obšírné literatury všesvětové; podobně také všechna ostatní díla písemnictví, o němž mluvíme, musí směřovati k tomu, aby postupně seznámila dítě se všemi jemu přístupnými názory lidí dospělých, ať již se to děje v podobě naučné či poetické. Slovem, literatura pro mládež má býti jen zkrácenou, stručnou a přístupnou, přiměřenou věku literaturou všeobecnou, má obsahovati všechny její základní známky.

Jest to okolnost nesmírně důležitá z ohledu na oceňování knih určených pro mládež, stejně jako na úkoly, které dáváme chovancům při výběru četby pro ně.

Cenu literatury pro mládež uvykli jsme odhadovati podle svých osobních názorů o tom, co jest pro dítě dobré nebo špatné. Poněvadž však „kolik hlav, tolik smyslů“, vydává se tolik různých úsudků o knihách, kolik rozmanitých náhledů o tom krouží po světě. Leč tak nestálá míra nemůže býti sudidlem při oceňování literatury, potřebí tu tedy stálého a objektivního kriteria, neboť jinak vliv tištěného slova na mládež bude vždy nahodilý, různorodý a dalek úkolů vychovavacích.

Bez nadsázky možno říci, že většina vychovatelů pokládá literaturu pro mládež za celkem zvláštní, pro dospělé nudnou a naivní část písemnictva. Bohužel, jest tomu tak nyní ve značné míře, ale jest to veliká chyba, kterou dlužno zameziti. Kniha, mimo lekci, pokládá se obyčejně za dobrý prostředek, jimž se dá vyplniti volný čas dítěte, bez ohledu na to odnese-li si z ní něco či ne, poněvadž podle všeobecně přijaté zásady, jest lépe čísti než „bíti vlčka“, ačkoliv to není pravda, neboť knihy snadněji a častěji ohlupují nebo demoralisují, než tak zvaná zahálka dětská, která bývá často počátkem samostatných myšlení a zkušeností. Vycházejíce z takové zásady, dávají vychovatelé obyčejně ke čtení mládeži všechno, co podle nadpisu nepřekročuje jejich věku. Není tedy divu, že jest mnoho autorů vůbec bez talentu a bez přiměřené přípravy vědecké, kteří píší pro mládež, ať je to již něco nebo nic; vědí zajisté, že jejich díla stačí na to, čeho žádá a spotřebuje veřejnost. Jest to nejhlavnější příčina, že větší část literatury pro mládež nemá nic společného ani se snahami písemnictví všeobecného,

ani s cílem vychování; vytváří se podobně, jako každé jiné zboží, pokud není následkem grafomanie, beze vši úzkostlivosti vědecké a paedagogické.

Poněkud vážnější, ale rovněž povrchní nazírání na literaturu pro mládež jest ono všeobecné, že kniha v každém případě povzbuzuje ku práci myšlenkové a tedy k vědění, které jest účelem. Neuvažující o tom, co a jak jmenovitě povzbuzuje ku přemýšlení a nabývání vědomostí, jedním rázem rozhodují otázku, jako by tištěné slovo samo sebou mohlo usnadniti cestu k vědění. Tím otevřeno široké pole četným spisům, které v nepatrných sotva podobnostech nebo zdánlivě připomínají práci naučnou, v podstatě však roznášejí po světě zmatené, nejasné a často z nepravých zřidel čerpané droby vědy.

Kromě těch všeobecných vlastností uvyklo se připisovati knize pro děti některé zvláštní vlastnosti. Všechny nesou celkem ani nejlehčí kritiky, ale právě proto zavládla tak veliká tolerance vzhledem k literatuře, o které jednáme a proto ohromná většina autorů si myslí, že dostačí věděti cokoli o dětech, aby se již mohlo pro ně psáti.

Takový stav věci znesnadňuje velice charakterisování, ocenění a výběr spisů pro mladé čtenáře, a nevybředli bychom z té pouště, kdyby nebylo historického rozvoje duševního a zásad vědecké paedagogiky.

Má-li býti literatura pro mládež úvodem ku poznání písemnictví všeobecného, co musí zejména přinášeti a k čemu čtenáře připravovati?

Ustálená v písemnictví myšlenka lidská, myšlenka podepřená správnou vědou, a vedená nezištnou láskou ku pravdě, někdy pohybující se v kraji krásných snů, jež chtějí býti uskutečněny, redukuje se v posledním rozboru na tři obory, obejmající všechny záhady bytí: 1. porozumění zjevům v přírodě i životě, 2. vyjádření — na základě předešlého — poměru člověka k Bohu, vesmíru a bližním, aby dle toho upravil zjevy přírodní i podmínky společenské přiměřeně k cílům nejplnějšího a nejblahodárnějšího života, a to nejen jednotlivých lidí, nýbrž každého a všech, 3. pokud možno ideální přizpůsobení buď zvláštních zjevů, jak se to děje v krásných uměních, buď celého života jedince k podmínkám přirozeným a společným, jak to vidíme v mythologii, ethice atd. Slovem podstatnou úlohou nejvyšších vzletů ducha vždy bylo a jest poznání okolí k tomu, aby se podmínky životní přizpůsobily napřed potřebám doby přítomné a potom ideálům poesie a konečně sociologii.

Literatura otevírá před námi obraz práce a bojů lidských o dobytí a vtělení těch pravd, které buď mohou dáti na čas ukojení nouze a bolesti, anebo vedou společnost k trvalému všeobecnému štěstí. Poznati tu literaturu, odlišiti ji od tisíců spisů, vypočtených na zisk, lehkověrnost a temnotu davů, a za pomoci zkušeností jiných vypěstovati v sobě samostatný soud o věcech — to jest úlohou každého, kdo chce svědomitě žíti na světě. Poněvadž mladé pokolení má směřovati k témuž cíli, proto hlavní obsah a hlavní směr literatury musí zůstati týž, bez ohledu na věk čtenářův.

Dítě od nejmladších let má se seznamovati s celým svým okolím, se životem a poměry bližních, vytvářeti v sobě vždy více skutečnosti odpovídající názor na své postavení v přírodě, v rodině, kraji; učiti se jednati, připravovati k činu, konečně poznávati a zamilovati si krásno v přírodě i v harmonickém utváření ať v dílech umění ať v poměrech životních; pravdu a krásno dlužno tak poznati a si zamilovati, aby jejich vtělení obralo si za cíl a k němu neustále spělo. Ale takový duševní pokrm možno čerpati jediné z nejlepší, nejsprávnější částky písemnictví všeobecného, neboť v celé literatuře pro mládež nachází se velmi málo látky v tom ohledu užitečné.

Mimo to musíme ideály všelidské, osvětlující historický pochod myšlenkového rozvoje pokládati za kritérium při oceňování a výboru této části literatury.

Majíce na zřeteli výše uvedené základní snahy člověka, jevíce se v dějinách práce za vysvobození lidskosti ze slepých pout přírody a libovůle, snahy, zrcadlící se ve vědě a poesii, budeme žádati na literatuře pro mládež, aby ji systematicky a pokud možno nejpřímější cestou vedla k těmto cílům. Proto jest nutno zanechat všech pochybných a rozbíhajících se stezek, to jest unikati v naučné části literatury všemu, co se může přidati časem a v jistých okolnostech, ale není nutným při vzdělání, a zavrhnouti bezvýminečné podávání vědomostí obojetných, které by mladý čtenář mohl pojímati opačně. V povídkách nebudeme hledati všelijaké fantasie, třeba by nejpěkněji utkané, nýbrž takových scen a obrazů, které činí dostupným poznání a vycítění dítěti známých, ale jen povrchně pozorovaných zjevův, a vedou zároveň ducha i srdce od věcí drobných, pomíjejících, všedních k věcem velikým, na výsledky bohatým, zapalujícím cit touhou po pravdě, spravedlnosti a posvěcení. Poesie rýmovaná, jakkoli z povahy své mluvy jest chudší obsahem, musí souhlasiti s ideály šířenými v knihách pro poučení a v povídkách. Ani mistrná stavba díla, ani stylové jeho přednosti nemohou býti náhradou za chudobu obsahu nebo nesprávné jeho představení v ohledu vychovatelském.

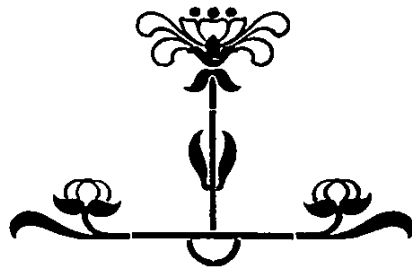
Mýlil by se však, kdo by odtud dovozoval, že žádáme, aby povídka byla tendenční v obvyklém významu toho slova. Nikoliv! Musí býti umělecky kresleným vypravováním lidí rozumných, se širokým názorem na svět a život, s jasným a hlubokým duchem, se srdcem vnímavým pro radost i bolesti bližních. Náležité vzdělání umělcovo vede již samo jeho cítění k věcem nejživotnějším a to dostačuje, aby dílo umělecké vzrušilo a vzdělávalo zároveň. Ale bezmyšlenkovitost zástupců hledajících zábavy způsobila, že mnoho umělců, kteří nadužívají tak zvané svobody umění, dopravuje podlouzně do literatury i jiných příbytků krásna množství děl šeredných, nejapných, nízkých a často přímo odporujících zdravé logice a vznešenějšímu citu, a přivolává veřejnost, aby velebila a chválila vše, co vychází z jejich rukou. Usilují namluviti svým klientům, že aforism: spiritus flat, ubi vult (duch vane, kam chce) jest zásadou, která dává rozhřešení na každé odstoupení od pravdy a krásna. Ujišťují tedy, že jest jim volno mluvit k lidem, o čem chtějí a jak chtějí, jen že o účincích takové činnosti nesmí se nikdo ozvati, neboť to by znamenalo žádati v umění tendenci čili strhnouti je na úroveň řemesla nebo prostředků vychovávacích.

Zajisté, myšlenka i cit letí tam, kde si toho přejeme; ale právě o to tu jde, aby duchu umělcovu i při největší svobodě nelíbilo se přebývati v bahně nebo nořiti se do atmosféry budoarovo-operetkové. A ten obrat ve svobodných vzletech ducha nezávisí na tendenci autorův, nýbrž pouze na stupni a hloubce jejich vzdělání. Toho žádáme především od každého umělce, zvláště když mu svěrujeme třeba na čas vliv na mládež prostřednictvím knihy, obrazu a p.

Poněvadž děti naše budou žít a působiti ne za dnešních, nýbrž budoucích, jiných podmínek, proto ve výběru literatury pro ně třeba míti tím více na zřeteli budoucnost, aby mysl vypěstovaná v duchu současném byla schopna kráčet stále ku předu. Oceňujíce s tohoto stanoviska četbu mládeže, budeme musiti vypustiti z jejich knihoven autory, kteří vědomě či nevědomě posvěcují bludy minulých časů nebo usilují křivými, svůdnými cestami vésti ku pravdě; vypustíme také všechno, co náleží k přežilostem kultury: co dusí smysl zkoumací, budí nedůvěru ve vlastní síly, rozmnožuje předsudky, co rozněcuje protispolečenské instinkty, zalíbení ve věcech

špatných, módních a vůbec vzdaluje od upřímné lásky ku pravdě. Stejně všeobecnou úlohou písemnictví, jako cílem výchování jest přivéstí stav ducha dítěte k takové zběhlosti, aby mohlo časem samostatně pracovati, aby si dobylo vědomí o svém postavení v přírodě i životě a mohlo se duchem i skutkem spojití s podobně myslícími a toužícími k ideálům dobra.

V oceňování a výběru literatury pro mládež musíme míti neustále tu zásadu na mysli, třebas by bylo proto nutno četbu jejich desetkrát zmenšiti. To nemůže odpuditi dobrého vychovatele, neboť o užitku četby za stejných jinak podmínek nerozhoduje množství, nýbrž jakost přečtených věcí; čím přísnější měřítko přiložíme, tím snadněji přiblížíme se k cíli.

Paedagogicko-katechetický kurs ve Vídni.

Referuje *Frant. Chrást*.

(Dokončení.)

Jistě ani ve Vídni nepotřebuje sekundán věděti do podrobná officium celebranta a jednotlivých assistantů o všech jejich pohybech a postaveních při počátku mše sv., při jednotlivých její částech, jako nějaký biskupský ceremonář. Když jsem o tom jistému vídeňskému knězi vypravoval, smál se tomu a vyzýváje mne, bych v neděli přišel poslechnout exhortu téhož katechety, již míval ve známém víd. kostele od oltáře oděn v obvyklý černý kabát, nemaje tedy při tom ani nejnutnějšího kněžského roucha — taláru. Dále jsem si všiml ještě. Modlitbu konali žáci i po hodině, otázek neopakovali, vše, co kreslil katecheta při dalším výkladě sl. mše sv. na tabuli, kreslili do zvláštních sešitů, uměli latinsky konfiteor, orate fratres z paměti, při odpovědech seděli.

Přednášky ředitele Giese ze sv. Gabriele „O náboženství na školách odborných“ jsem se nesúčastnil — konala se daleko od gymnasia, kde jsem byl na hospitaci. Bylo vůbec chybou pro cizince, že schůze a řeči konaly se za časté na různých místech a pak předmět je známý a stížnost stará.

Hoch vyšed školu a vstoupiv do učení neb do některé školy odborné kterékoli, neslyší ničeho z náboženství, jen exhorta z milosti někde bývá, někde i nějaká zastrčená hodina náboženská, kterou kněz snad i zdarma dává. Ze zkušenosti víme a byla o tom též poznámka při přednášce učiněna, že v nedostatku dotýčného zákona záleží vše na horlivosti kněze, jenž máje dobrou vůli, vždy se s kuratoriem podobné školy o nějakém cvičení náboženském domluví, a horlivý kněz, máje na zřeteli ohromnou důležitost náboženského vyučování u takových hochů, vždy snad přece se najde.

Dr. Obermaier mluvil: „O nejstarších tělesných pozůstatcích člověka z hlediska srovnávací anatomie a anthropo-

logie. Programem řečníkovým jest podati zajištěné pravdy o dějinách původu člověka. Babyloňany, Assyřany, Egyptany považovali jsme za nejstarší národy. Nejnovější bádání usvědčuje nás z omylu. Jsou důkazy, že před nimi již dlouhé řady pokolení žily, z nichž teprv se oni vyvinuli. Řečník mluví pak o prvních stopách objevení se člověka na pevnině. Známé, že tyto stopy objevují se v době čtvrtohorní.

De Lappareut o tom praví: Ona část nového období, kterouž označujeme názvem „doba čtvrtohorní“ charakterisována jest vyskytnutím se člověka na zemi. Doba čtvrtohorní liší se od dob nynějších neobyčejnými převraty atmosférickými. Změna podnebí měla v zápětí, že mocné vrstvy sněhu i ledu pokryly hřebeny horstev a celé krajiny severní, způsobující, aspoň v Evropě, značné ochlazení. Řečník mluví šíře o této době ledové a rozděluje ji na čtyři období, mezi nimiž zase mezidobí ledovcová všinuje.

Stopa člověka vyskytuje se tedy ve čtvrtohorách a to v druhém mezidobí ledovcovém. Řečník mluví dále o pozůstatcích diluviálního člověka a srovnává v anatomickém ohledě s člověkem nynějším o různých nálezech koster člověčích, o člověku opičím a jiných podrobnostech. S absolutní jistotou lze říci jistý výsledek toho všeho: Člověk čtvrtohorní nikterak se nerozeznává od člověka nynějšího. Byl asi kočovníkem. Že by nynější Australané byli přísnými předchůdci člověka, nelze vědecky odůvodniti, spíše byli původní lidé kořeny kulturních národů starověkých. Jak povstal člověk — nauka o descendenci jest hypothesou.

Bylo tělo zvláště a duch též zvláště stvořen, jak to pojímal středověk, či to byl jeden stvořitelský úkon? Může býti vývoj těla našeho přijat evolucionisticky? Ve škole ať katecheta nenamahá se a nezabíhá příliš do detailů, ať podá pouze jisté výsledky vědy a ať je napomene, by vždy pravdě sloužili.

Velmi zajímavá i obsahem s přednesem byla přednáška Dra. Hlavatého, prof. fysiky na Tereziánské akademii. Přednášející jest knězem, zná tedy články víry katol., jest též vědcem a srovnává tak postuláty a koncesse své vědy — fysiky — svírá. Demonstruje, čeho může učitel nábož. na škole střední pro svůj obor z fysiky upotřebiti? Je to předně důkaz jsoucnosti Boží (tak zv. fysikoteleologický důkaz, dále důkaz stvoření světa jeho počátku a tedy i konečnosti. Provedení těchto důkazů bylo vskutku mistrné.

Superior Lazaristů P. Legerer přednášel pak o tematě: Učitel náboženství jakožto správce duchovní: Katecheta budiž vždy spíše katechetou, učitelem, rádcem a duchovním správcem své školní obce, než suchoparným professorem a úzkostlivým „puntičkářem“. Učení své stav na základě katolismu, přílišné filosofování a apologisování jest duchovním mrazem na útlou duši věřící mládeže. Mučedníci vždy z lásky umírali, nikdy z důvodů rozumových.

Hlavně jest používatí nadpř. prostředků. Míněním řečníkovým jest, že by historie církv. měla býti v kvintě, morálka v sextě, v sedmé a osmé třídě pak věrouka.

Exhorty ať nejsou zdlouhavy, základem jich budiž nedělní a sváteční perikopa. Žádoucn jest volný přednes. Otázkami ve škole ať katecheta kontroluje sebe i děti.

Služby Boží konejtež se co možná slavně, dbáno budiž krásného zpěvu, s nímž může se střídati modlitba. Zpověď budiž vždy svědomitým zpovědníkům svěřována. Dále zmiňuje se ještě o velik. cvičbách a Mariánských kongregacích, proti nimž z právního stanoviska nelze ničeho namítati.

V debatě po té probrány všechny překážky zdárné náboženské výchovy středoškolské, z nichž vyšly na jevo přemnohé bolesti naše, které jsou známy, je to hlavně zcela jiné ovzduší, v němž žák žije mimo školu, a jehož Bohu žel i nejlepší vůlí odstraniti nelze.

Přednášky o descendenci ukončil Dr. Obermaier řečí o stavu čtvrtého horního člověka v Evropě, kterou objasňoval obrazy skioptickými. Kultura tohoto člověka byla větší, než mylně se myslí. Žil životem kočovnickým, za zvláštních okolností i v jeskyních. Člověk ten měl již své umění. Přizpůsobuje se poměrům přírodním, hotovil si zbraně z kostí, kamene, zubů a parohů. Později umění zkvétá. Člověk vyřezával hlavy zvířecí a jiné kresby velmi dovedně. Sebe maloval zřídka a to jen v karikatuře. Později nastala malba a rytectví. Umění a sloh mají kolébku svou v díluviu. Nynější naše umění ve mnohém má tytéž formy, ovšem z jiných látek. Že lidstvo pochází z jedné dvojice lidské, jest u paleontologů věci dávno nespornou.

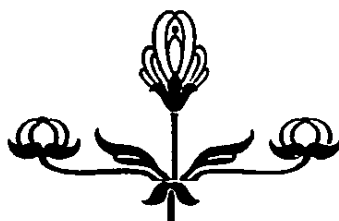
Dr. Jan Döller, studijní ředitel ve Frintaneu, podal v přednášce: O přítomném stavu biblického zkoumání přehled této otázky. Mluvil nejprve o potížích ohledně bibl. zprávy o stvoření, o mrtvém moři a o tak zv. Zákonníku Hammurabiho, nejstarším to babyl. zákonníku světa, o němž Delitsch a jeho druzí tvrdí, že byl základem Pentateuchu. Řečník srovnává oba a uvádí že podobnosti nelze odvozovati snad z přímého opsání, nýbrž na shodě postulátů zákona přirozeného, jež Bůh do srdcí našich vepsal. Promluviv pak o výzkumech assyriologických a egyptologických zmínil se o Hyksech, kteří nebyli Hebraey, ukázal, jakou cenu pro stáří bible má jméno Faraó, mluvil dále o zvyku nynějších Egyptanů, připomínajících zvyky israelské (potírání veřejí krví beránků), zmínil se o soudcích, zvláště o oběti Jeftově, o obětech Baalových a Molochových, o známých třech slovech Danielových, která Baltasarovi tak osudnými se stala. Ku konci upozornil na zvláštní národ Massaiů ve vých. Africe, kteří jsou přímými příbuznými Israelitů a konečně dotkl se též nejnovější pře Bible — Babel.

Dvorní rada prof. Dr. Willmann, známý a slavený rakouský paedagog křesťanský mluvil: O organické stavbě vyučování. Duchovní práce užívá často výrazů vzatých ze stavitelství a plastiky. I ve vyučování (didaktice) lze mluvit o stavbě. Princip její jest rozdílný dle toho, máme-li povahu předmětu, nebo potřebu žáka na paměti. V prvním případě má stavba ráz logický, ve druhém psychologický. Začasté oba principy se stýkají a tu třeba vyrovnání. Postup jest psychologickým, pakli od lehčího ku nesnadnějšímu postupujeme, logickým a namnoze i psychologickým tehdy, postupujeme-li od jednoduchého ku složitému. Ale jednoduché není vždy nejbližší. Často jest upotřebiti analyse před syntesí. První otázky dítěte jsou: Co a proč? Definice a odůvodnění její. Tedy: Napřed názor smyslný, pak reflexe, posléze názor duchovní. Stará i scholastická filosofie zachovávala tento postup stavby. Z dnešního všeobecně vzdělávacího plánu učebního byla filosofie vymýtěna, křesťanství přejalo tuto stavbu a provádí ji v nauce náboženské, která podává i nejzákladnější látku učebnou i nejvyšší vědu. Tak nauka tato není pouze stavbou, ale i výstavbou, značným a znamenitým popudem ku pravému názoru na celek vyučovací. Je v tom pozoruhodný pokyn pro vzdělání učitelstva a jeho další vývoj: I to nejjednodušší a elementární vzhledem k celku a k jednotě veškerého učiva lze oceňovati se stanoviska vědeckého, Vyšší stupně doplňují nižší a naopak. Učitelstvo ve spojení s kněžstvem, pokud je též živlem učícím, doplňujž stavbu a výstavbu výchovy.

Rektor magn. vídeňské university dv. r. Dr. Frant. Schindler měl přednášku obsahu sociolog.: Křesťanské zásady o majetku a jejich

proti d ů v o d y. Krátce: Na střední škole nelze nepovšimnouti si sociologie. Z ní pak zvláště má býti upozorněno na právo a povinnost majetkovou. Ani písmo, ani dějiny jich nepopírají. Ani protivníci soukromého majetku jich nepopírají. Z nich jedni horují pro organisování rozdělení statků ku všeob. prospěchu, druzí i pro jich výrobu, chtějíce společnost proměnit v jakýsi hospodářský spolek. Líčí se pak zástupci obou směrů. V socialismu jest rozeznávati dvojí směr: Kommunismus a vlastní socialismus. První přeje si společenství všech statků; druhý přeje si částečné společenství, jehož právním nositelem jest stát čili ona hospodářská společnost. Povinnosti soukromého majetku jsou: daně (zákonité povinnosti), dále povinnosti plynoucí ze spravedlnosti vzájemné a povinnost lásky jakožto doplněk prvních. Ve vyučování nemá se zapomínati na tyto povinnosti majetku, protože se tak zbraň vyráží protivníku, jenž jí užívá obyčejně vidí-li zneužívání majetku.

Ku konci upozorňujeme, že o kursu vydána zvláštní brožura obsahující všecky přednášky, o níž dopsati lze redakci: Christlich-paedagogische Blätter Vídeň XIX/I, Vormoserg. 3.

Shromáždění katolických učitelů na sjezdu německých katolíků v Řezně v srpnu r. 1904.*)

Píše Tomáš Škrdl.

K mému naléhání zřízena byla Jednota českého katolického učitelstva, v níž od počátku působím. Zvěčnělý veliký biskup Ed. Jan Nep. Brynych podnik tento s radostí vítal a přál si, aby sídlo jeho bylo v jeho diecési. A když skutečně první ustavující valná hromada v Hradci Králové byla konána, biskup Brynych nařídil, aby učitelé přenocovali v bisk. semináři a učitelky v tamním ženském klášteře; po valné hromadě pak nás všecky v refektáři semináře na své útraty pohostil.

Ale k přání několika pánů učitelů bylo přeloženo sídlo Jednoty do Prahy. Zvěčnělý řídící učitel K. Skultéty a já byli jsme proti tomu. Stalo se tu něco, o čem dosud veřejně mluvití nelze a tím »něco« bylo přeložení Jednoty do Prahy uspišeno. Zvěčnělý biskup Brynych byl nad tím velice zarmoucen a když jsme jednou spolu na procházku jeli, pravil mi: co a proč jste mi to učinili, já bych vás byl penězi zasypal, já bych byl všecky útraty v Hradci Králové se schůzemi spojené hradil, byl bych vám dal vše, co byste si byli přáli! Já jsem prostě odpověděl, biskupská Milosti, lituji toho, ale nemohu za to, Skultéty a já přáli jsme si toho, ale byli jsme přehlasováni. Později jsem se dověděl, že Skultéty p. biskupovi řekl všecko i to »něco«.

*) Tento článek, pro Katolický spolek českých učitelů na Moravě v mnohém zajímavý a poučný, otiskujeme z „Vlasti“.

V Praze se Jednotě skutečně vedlo špatně. Pražské školství jest podřízeno městu a tu i hodní učitelé a učitelky, bojíce se liberálních Mladochechů a staročeských liberálů, Jednotu úplně ignorovali; činili tak i bratři i synovci kněží; podobně se zachovala většina duchovenstva a většina hierarchie,*) až teprve nynější arcipastýř Jednotu tuto loni hmotným příspěvkem a laskavým slovem obdařil a r. 1904 i probošt Msgr. Ant. Hora 100 K daroval. Mezi zakládající členy její počítáme pouze Msgra. Dr. Jos. Buriana a letos praelata Msgra. Dr. Jana Sedláka.

I což divu, že jsem byl dychtiv na schůzi katolických učitelů v Řezně! A byl jsem průběhem jejím nadšen a zvláště bedlivě jsem pozoroval, jakou péči věnují katolickému učitelstvu němečtí biskupové, kanovníci, poslanci a německá šlechta. V zemi, kde se na katolické instituce tak vážně a obětavě pohlíží, ovšem kvete život katolický. Nuže k věci.

Schůze katolického učitelstva konána byla ve velkém sále katolických tovaryšů, který sluje: St. Erhardihaus. Pospíšili jsme si s panem vikářem, abychom mohli zaujati místo, z něhož bychom řeči dobře slyšeli a všecko dobře viděli. Učitelů sešlo se hojně a průběh jednání byl důstojný.

Předseda katolických učitelů Bavorska, učitel Haemel, krásný muž a výtečný řečník, vítal srdečnými slovy přítomné, zvláště vzácné hosty: knížete Löwensteina, domácího světicího biskupa Owa, opata ze Scheyeru a z Mnichova a zástupce: arcibiskupa mnichovského, biskupa z Eichstättu a Pasova, předsedu bavorské sněmovny Dra. Orterera, Dra. Schenka, rektora lycea a okresního inspektora Leipolda — oba z Řezna atd. Předseda Haemel mluvil přesně katolicky.

Za předsedu schůze zvolen byl rektor Brük z Bochumu, když však volbu pro stáří odmítl, byli zvoleni: za předsedu učitel Haemel, za II. předsedu řídicí učitel a zemský poslanec Wörle, dále zvoleni byli: za I. zapisovatele učitel Lohrer z Mnichova, za II. zap. učitel Fieser z Virtenberska; za přisedící: učitel Ritter z Falce a školní inspektor Schram z Holandska.

Pozdravné řeči pronesli: světicí biskup Ow, kníže Löwenstein, metropol. kanovník Hartl z Mnichova, generální vikář Dr. Triller z Eichstättu, kanovník Muggenthaler z Pasova, člen sjezdového praesidia svob. pán Pfetten a za magistrát v Řezně řídicí učitel Senft. Srdce při těchto řečech hrálo radostí.

Sveřticí biskup Ow sděluje, že stařícký diecesní biskup nemůže se pro stáří do schůze dostavit, ale sděluje, že je biskup Ignatius vítá otevřenou náručí a že je srdečně zdraví. Stařícký kníže Löwenstein praví, že je to potřeba srdce jeho, vyjevití své sympathie těm učitelům, kteří pevně drží při církvi katolické. Generální vikář Dr. Triller připomíná jim pastýřský list svého biskupa, v němž oceňuje důležitost katolického spolku učitelského, jemuž ze srdce přeje největší rozšíření. A tak to jde dále a dále.

Následovala přednáška bývalého profesora německé university v Praze (sídli nyní v Solnohradech), dvorního rady Dr. O. Willmanna: Katolický učitel a časové proudy.

Dr. Willmann naznačil některé časové proudy paedagogické, na př. v Lipsku, ve Vidni, poukázal zvláště na jednotnost myšlení ve středověku a doporučoval učitelstvu, aby se vždy úžeji a úžeji spojovalo, aby si hledělo spolkového života, aby pomnělo, že učitelstvo jest orgánem katolické církve; aby se vzdělávalo pro školu, aby duch jeho vzlétal výše vědou pomocí křesťanské paedagogiky a filosofie, křesťanské pravdy a moudrosti.

Telegramy zaslali: nuntius v Mnichově a arcibiskupové a biskupové: v Mnichově, v Bambergu, Würzburgu, Augsburgu, kanovník princ Ahrenberg z Eichstättu a učitelský spolek ve Frankfurtě n. Moh.

Závěrečná slova promluvili ještě : řídící učitel Wörle a předseda Haemel.

Večer sešli se páni učitelé do Karmelitského pivovaru ku zábavě. I zde byly proneseny nadšené řeči, i sem dostavila se mimo učitele řada poslanců, měšťanů, duchovních a domácích pánů a dam. Hudební kapela přednesla zdařilé kusy. Účastníků bylo tolik, že se jich mnoho pro nedostatek místa musilo vrátit.

To jest matný obraz učitelského sjezdu v Řezně, přál bych každému našinci viděti skutečnost.*)

List ze Slezska.

O umístění českého učitelského ústavu pro Slezsko rozpoutal se spor mezi vlastenci slezskými, k nimž přidal se i radikálně pokrokový spolek v Mor. Ostravě. Jedni jsou pro Opavu, druzí pro Pol. Ostravu.

Pro Pol. Ostravu mluví:

1. její poloha uprostřed českého území slezského, čímž by studujícím z obou částí Slezska byla stejná asi vzdálenost k ústavu zajištěna a mimo to by zde mohlo býti středisko národního i politického života Čechů slezských a to tím snaze, ana Pol. Ostrava má nejpříznivější spojení železniční s Opavskem a Těšínskem.

2. Její česká převaha, čímž by ústav nebyl vysazen útokům německých šovénů a mohl by se volněji, svobodněji vyvíjeti. Zamezilo by se i umísťování českých studujících u německých rodin a obohacování fanatiků německých českými penězi.

3. Stávající zde školy měšťanské dodávaly by učitelskému ústavu stálý a hojný material z nejbližšího okolí a jelikož by tito studující mohli

*) „Čech“ ze dne 25. března 1905 přináší tato pozoruhodná slova :

Ve Vídni byl právě založen spolek pod jménem : „Freie Schule“, jehož účelem je agitovati všemi prostředky proti náboženské škole. A v čelo spolku toho postavili se všichni tři děkanové universitních fakult s množstvím hofrátů. „Freie Schule“ spolku se sice říká, ale bezbožecká škola je vlastně účelem, škola bez Boha! Za tímto cílem pracují skoro veskrz pověstné universitní extense po všem venkově, přednáší se o původu člověka a člověčenstva bez Boha, a o descendenční theorii. Čirý atheismus vštěpuje se lidu, má se mu — jak Němec říká — udělati „mundgerecht“ — lid má si mu zvykatí. K tomu se dnes pracuje podle dobře promyšleného plánu.

Mohlo by se mysliti : zakládají-li nepřátelé zjeveného náboženství školy proti Bohu, proti Kristu, je nutně třeba, aby i přátelé školy náboženské seřadovali se v jeden veliký protispolek pod názvem : Křesťanská škola, aby se utvořila veliká křesťanská Liga. Avšak u nás zdá se, jakoby všecko spalo, a jakoby toho, jenž by je ze spánku budil, odbývali slovy : co pak zase máte, pořád nám nedáváte pokoj, vždy s něčím přicházíte. K těmto spáčům budou jednou promluvena slova : spěte jen dále, neboť již přichází — sociální revoluce.

„Čech“ ze dne 31. března 1905 přináší o „Freie Schule“ novou zprávu : „Svobodná škola“ — dílo zednářů. Spolek „Svobodná škola“, krátce ve Vídni založený, jest dílem zednářů. Konstatoval to H. Glückmann na schůzi velelože rakouského zednářstva. Myšlenka k jeho založení dána v nejmladší loži „Pionier“. Proto také z účastníků ustavující schůze „Freie Schule“ byly čtyři pětinu židů.

do školy té docházeti z domu, ulehčilo by se četným rodičům studium na učitelství.

4. Získala by tedy Polská Ostrava učiteckým ústavem mravní posily proti německému kapitalismu při volbách a vůbec v ohledu politicko-národním kulturním i hospodářském.

5. Stud. filosofie pan Havlíček dodává, že s ohledem na výchovu příštích učitelů je Pol. Ostrava zvláště výhodným místem, poněvadž by v těch peleších bídy dělnické poznali příští učitelé bídu lidskou v její skutečné povaze a stali by se takto bojovníky pro sociální reformy.

Toť asi hlavní důvody pro Pol. Ostravu. Pro ni jsou hlavně radikálně-pokrokové kruhy z Mor. Ostravy a okolí a jistí páni z Pol. Ostravy a okolí už z lokálního patriotismu.

Ústřední jednota českého učitelstva slezského ve své valné hromadě 28. prosince 1904 v Opavě konané usnesla se na tom, aby sporná otázka ta dána byla na úvahu krajinským jednotám a výsledek by podán byl poselstvu českému ve Slezsku k dalšímu jednání.

Dosud známo jest mi jen usnesení okr. učitelské jednoty frýdecké, které stalo se v té věci na valné hromadě 9. února konané. Jednota vyslovila se jednomyslně pro Opavu a to z následujících důvodů, které nenašly vůbec odporu:

Důvody pro Opavu jsou:

1. Opava jest hlavním městem země, ze dvou třetin obydlené Slovary, a už proto bylo by potupným dáti se z ní vyhostiti. Zde jsou zeměpanské úřady, k nimž poplatnictvo české docházeti musí a tím již příležitostně ušetří výloh s dohlídkou a návštěvou studujících spojených; zde jsou musea, sbírky přírodnin a j. vzdělávací prostředky pro studující nezbytně nutné, Opavské museum zemské je snůška nerostů slezských i mimoslezských. již nenahradí žádné knihy, žádné theoretické přednášky, nebo bez originálu nemá popis jeho žádné ceny. Opavský kiosk je snůška rostlin nej-různějších kruhů a to opět ve skutečnosti vegetujících a zároveň místem pro studium nejvhodnějším, jelikož nerušeným od ruchu uličního a průmyslového.

2. Aestheticky a zvláště mravně vzato nemůže se Pol. Ostrava nikdy rovnati Opavě. Kdo zná ty četné pelechy hmotné, společenské a mravní bídy mezi tisíci zdejších polských a j. dělníků, kdo zná ty brlohy, kde prostituce, chlast, nemravnost, alkoholismus, rabiatství a sprosté zábavy při hudbě vrzavé harmoniky ruční, karbanu a sprostém zpěvu bují, uzná, byť by byl kterékoli politické strany, že tu není místa pro mládež připravující se na vychovatelské dílo!

Jíti v Ostravě procházkou polní, znamená vydati se buď insultaci surových dělníků polských nebo urážeti se v citu mravním. Pohlavní stud není právě ctností těchto lidí, ba mnohdy ani ženských samých.

Aby kdo ze špatných mravů si vzal výstrahu a popud pro mravní krásu, k tomu třeba třeba — vyvolených a ne nervosní studující mládeže nákaze přístupné.

3. Pol. Ostrava nemá podnes vhodných bytů pro četné učitele a úředníky, kteří proto bydlí v Mor. Ostravě. Jak by tu obstálo studentstvo v bytech těsných, dusných, dětmi přeplněných, se hlučným sousedstvím, při alkoholické náladě domácích pánů, bavících se nedělní a sváteční odpoledne harmonikou a p., nebo přicházejících v sobotu i v neděli večer vrávorajíce se alkoholem do bytu, kde se má studovati?

Cizí studující mládež musela by rozhodně hledati slušné byty v Mor. Ostravě a tím by výhoda z blízkosti učitelského ústavu pro Pol. Ostravu samou většinou stala se illusorní.

Uminění stud. filos. Havlíčka o blahodárném vlivu lidské bídy v Pol. Ostravě vypadá jako výplodek nezralého idealisty, který život zná z románů.

Skutečná bída a chudoba lidu je něco ctihodného, pakli je neza-
viněná a nevybočuje z mezí mravů. Ale v Pol. Ostravě nelze mluvit o
skutečné chudobě, nýbrž o bídě morální, která je desetkrát horší než pravá
chudoba.

Co pravá chudoba jest, vědí ode dávna studující z nižších vrstev spo-
lečnosti, na to netřeba jíti do Pol. Ostravy.

Usnesení frýdecké učitelské jednoty s ohledem na tyto vývody stalo
se jednomyslně, ba lze říci, že účastníci přišli už s tímto přesvědčením
k poradě. Nepochybujeme, že toto stanovisko hájiti budou i jiné jednoty
krajinské .

Veritas.

Dne 7. t. m. slaví šedesáté narozeniny přední filosof katolický,
Dr. Josef Pospíšil, sídelní kanovník v Brně. Přejeme slovutnému učenci,
by mu Bůh dopřál mnoho a mnoho let ku práci pro národ náš plodné,
a jeho Filosofie podle zásad sv. Tomáše Akvinského by hojně užítku lidem
myslicím přinesla.

Několik slov k úpravě kongruy. Když se jednalo o úpravu služného
učitelstva, tu časopisy katolické jako „Hlas“, „Našinec“ a j. velmi vřele
ujímaly se požadavků našich. Proto nemalým podivením naplniti musí
každého slušného člověka, když i někteří učitelé v časopisech učitelských
proti úpravě kongruy píší. Každý nestranný člověk musí uznati spravedlivé
požadavky kněžstva, zvláště nižšího, jemuž ze srdce přejeme, aby spravedlivé
úpravy co nejdříve dosáhlo.

Různé zprávy. Všem správám škol obec. a ředitelstvím škol měšť.
oznámila c. k. okr. školní rada v Hranicích následující usnesení: „Ve zdejším
okresu zakořenil se zlozvyk. že učitelé o vypsání místa nějaké písemně se
ucházející u předsedy c. k. okresní školní rady, u c. k. okresního školdozorce
a u ostatních členů c. k. školní rady, pak u členů místní školní rady a
obecního zastupitelstva také osobně se představují. Uznávajíc osobní taková
představování netoliko nepotřebnými, nýbrž i stavu učitelského nedůstoj-
nými, zakázala je c. k. okresní školní rada ve svém sezení dne 29. března
1905 jednomyslně co nejprísněji a bude disciplinárně stíhati každého, kdo
by zákazu toho nedbal. Výnos tento budiž na školách víceletých všech
členům sboru sdělen, kteří podpisem na aktu samém potvrdí, že na vědomost
jej vzali. -- Zakaz podobný vydán byl již i jinde a neosvědčil se. Samy
„školní rady“ přičinily se nejvíce, aby byl porušován. Učitelstvu jest třeba
spíše přesného řádu o obsazování míst. Jednota učitelská škol měšťanských
v království Českém podává tento návrh zákona o obsazování míst na
školách měšťanských: 1. uzákonění konkrétního statu: 2. zrušení hranic
mezi jednotlivými okresy; 3. odnětí praesentačního práva okresním školním
radám (resp. patronům) a návrhací práva místním školním radám, jakožto
sborům učitelským příliš blízkým a často přímo osobně interessovaným.

Městská rada v Prostějově vydala tuto vyhlášku: Vzhledem k četným stížnostem na zdivočilé a nezdárné chování dítek, zejména školou povinných, žádá podepsaná rada městská v zájmu udržení veřejného pořádku i řádu a v zájmu ochrany zdraví i majetku obyvatelstva veškeré rodiče, aby nepovolili dítkám svým toulati se po ulicích, zakázali jim házetí kameny, lámali stromy, povykovati a nestoudně mluvíti. Jest na rodičích i na veškerém občanstvu, aby orgánům bezpečnostním pomocnou ruku podali a zabránili sesurování mravů a nevázané chování se mládeže, na něž v poslední době značně se množí stížnosti. Rodičové! Hleďtež na chování dítek svých, povolte jim jen ušlechtilou zábavu, přidržujte je ku přiměřenému zaměstnání a vychovávejte je na řádné občany a to nejen v zájmu dítek samých, ale i v zájmu svém vlastním a v zájmu veškerého občanstva zdejšího! Policejní správě uloženo zakročiti se vši přísností vždy při takovém chování se mládeže, rodiče pak sami činí se za chování svých dítek zodpovědnými.

Změna klassifikace z mravů a pilnosti na semestrálních vysvědčcích středoškolských byla předmětem rokování občasně schůze »Ústředního spolku českých professorů« konané dne 18. března a navštívené také kollegy venkovskými. Po zevrubném rokování bylo usneseno, navrhnouti zemské školní radě, aby známka »z pilnosti«, která zavdávala příčinu k tolikerym stížnostem se strany rodičů, byla vůbec zrušená; známka »z mravů« pak pozměněna byla ve známku »z chování«. Znění její přizpůsobeno správnosti jazykově a dosavadní stupnice její omezena počtem. I navrhuje se: »Žák choval se« 1. velmi dobře, 2. dobře, 3. závadně, 4. nezákonně.

Noviny místo čítanek do školy chtějí zavést v americkém státě Quenslandě. Opravu tu odůvodňují tím, že dítě nemá zájmu pro čítanku, pročteš ji. Proto mají býti vydávány a do rukou žactva dány každého měsíce čerstvé noviny, jež oznamovaly by vše, co nového se naskytlo ve vědě a v politice. Do novin těch smělo by se dáti ovšem jen to co by bylo srozumitelné dětskému duchu a na čem by dítky měly zájem. Noviny vydával a řídil by školní úřad a každý žák zaplatil by za číslo 2 penze. Myšlénka tato provedena jest prý již ve státě Viktorii, v jižní a západní Australii.

Výlohy na další vzdělání smějí býti odčítány při přiznání k dani osobní. Nejvyšší správní soud ve zvláštní stížnosti jistého učitele rozhodl: „Výlohy učitele k zásobení se vědeckými pomůckami za tím účelem, aby v povolání svém se zdokonaloval a pokračoval, mají býti započteny. Výlohy na členství při vědeckých spolcích nemohou býti započítány.“

Vídeňský učitel K. Hackl dovršil 16. zářím 1904 dvacátý služební rok a měl téhož dne nárok na 4. pětiletý přídavek. Městská rada vídeňská poukázala mu přídavek od 4. října, Hackl však dovozoval, že mu náleží přídavek od 16. září, a byv všemi úřady školními odmítnut, odvolal se k správnému soudu, který rozhodl, že mu pětiletý přídavek náleží již tím dnem, kdy pětiletí služby vypršelo, a nikoli teprve 1. dnem následujícího měsíce.

Prázdnou o slavnosti Schillerově nařídil ministr vyučování na všech školách, kde se slavnost taková 9. května konati bude. To za ministrování tehož dra. Gautsche, který r. 1892 nedovolil oslavovati v českých školách 300. výročí narozenin J. A. Komenského. Stále týž dvojí loket!

Ministerstvo kultu a vyučování rozhodlo v konkrétním případě, že není zákonitého ustanovení, že učitel musí bydleti v místě školy, když nelze z takového ubytování očekávati ohrožení zájmů školství.

Místní školní rada ve Vítkovicích nařídila správám českých škol ve Vítkovicích, aby ji posílaly veškeré zprávy a přípisy jen v jazyku německém, poněvadž ten jest jejím úředním. Současně škrtilo ob. zastupitelstvo vítkovické podporu 100 K, kterou posud poskytovalo české večerní škole.

Jakým jest Rakousko kulturním státem, o tom mluví nejlépe tato čísla: Na rok 1905 činí rozpočet ministerstva vyučování 84,985.718 K, z čehož připadá na obecné, tedy nejpotřebnější školy jen 5,828.845 K. Jelikož je v této sumě obsažen i příspěvek na učitelské ústavy v obnosu 4,712.975 K, činí státní výlohy na obecné školy jen 1,115.870 K, čili jedentisícpětsetdvaadevadesátý díl státních výdajů na r. 1905 (1776,326.654 K). Na dvůr se vydává 11,300.000 K, tedy desetkrát více, subvence Lloydu 5,820.000 K, pětkrát více, na pěstování koní 4,400.009 K, tedy čtyřikrát více než na pěstování rozumu v občanstvu! Ještě jedno číslo: Příspěvek na společné vojsko 272,874.000 K, a na zemskou obranu 64,771.000, tudíž na školy se dá sotva třistatřicátý díl toho co na militarismus.

Stav osvěty v Haliči vylíčil posl. Bohačevský na haličském sněmě takto: Máme 4 trestnice a jen 2 university, máme 698 vinopalen a pouze 40 gymnasií, 793 loterních sběren a pouze 20 odborných škol, nesmírný počet doupat lichvářských s hazardními hrami a pouze 58 měst. škol 200. 046 hostincův a pouze 4.468 obec. škol.

K tomu jiný obrázek. Rolník z Ameriky píše Selským Hlasům: Četl jsem ve vašem listě článek z Kobyli od Brna, kde si rolníci na říkají na berní exekutory. To jsem se nasmál! Měli by ti Vaši úředníci jeti na poučenou do Ameriky! Měli jsme onehdy celoroční schůzi, volili jsme obecní úřad. Úřady obecní a okresní vydržujeme si sami a také si je sam volíme. Z daní, které odvádíme do okresu, stavíme si školy, mosty, cesty. Na vojsko neplatíme nic! Mezi pány a lidem prostým není v obcování žádného rozdílu! Zde není osvíceností a milostpánů, u nás se čepice nemačkají!

Pokrokovému učitelstvu dává Nový Obzor toto naučení: U nás dosud i mezi pokrokovým učitelstvem pojem klerikalism přesně se odlišuje od pojmu náboženství, ačkoliv podstata obou těchto pojmů je úplně stejná, rozdíl jest jenom zdánlivý a povrchní a postrádá proto zvláštního významu. Klerikalism přece úzce souvisí s náboženstvím a náboženství s klerikalismem. To měli by se uvědomiti a ujasniti i ti učitelé, kteří sice přísahají na pokrokový prapor, kteří však při tom jsou často bigotními katolíky. (Příště dále.)

Při redakci Vychov. Listů v Ivančicích založil Katolický spolek českých učitelů na Moravě cennou knihovnu. Seznam knih, jež mohou si členové spolku bezplatně vypůjčovati, uveřejníme v příštím čísle

---

Zprávy o knihách a časopisech redakci zaslaných odkládáme pro nedostatek místa do čísla příštího.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se ievně.